

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 „
Negyed évre	3 „
Vidéki előfizetők bélyegköltsége egész évre 2 K.	

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Kézírások, levelek, előfizetési pénzek Vtgedvű Mihály-utca 15. sz. alá küldendők.

HIRDETÉSEKET ÁTVESZ A VÁROSI NYOMDA MŰVEZETŐI HIVATALA.

Tavaszi séták idején.

— Költői levél Rostás István rendőrfőkapitány urhoz. —

Szvorényi *Ékesszólástana* szerint is: nem minden levél költői, amit költő ír. Poétikus episztolának például csak erőszakos fantáziával mondható ama levél, amit például Ady Endre szokott írni a régi debreczeni váltózsiránshoz. Viszont írhat költői levelet, legalább egyszer életében, az is, aki az önképzőkori és köri időszakoktól eltekintve, soha nem költött rimes sorokat s még legnagyobb szerelmei idejében is inkább kosztal, kvártélyal, valamint készpénzzel fizette ki az ideáljait, semmint páros sorokban ölelkező rimű poémákkal.

Ellenben ugyancsak Szvorényinek, a középiskolai szakoktatás több évtizedig hatályban tartott tanterve által elfogadott véleménye szerint minden olyan levél költői, melyben a „*költői hangulat költői tárggyal és lendülettel ölelkezik*“.

Hangulatom költői movoltát, — most mikor először lehetek szerencsés e helyen az én tulzott tisztelettel nagyságosnak címzett rendőrfőkapitány urhoz fordulni, bár az ön által nem respektált demokratikus társadalom csak a tekintetes címzést állapítja meg egyébként köteles tiszteletem fokmérőjeként, — nem vonhatja kétségbe senki, aki ismeri ideális hevületemet, melyek érzetében gyakorta emelkedek felül a szürke hétköznapi élet apró durvaságain s feledkezem meg a váltólejárati napokról, havi törlesztésekről, így rügyfakasztó tavaszi idők táján különösen.

A tárgyam is költői, mert hiszen tavaszi séták bűbájos varázsát még az általam ismételt nagyságosnak címzett főkapitány ur sem tagadhatja le, ha vissza emlékezni méltóztatik egynémely — lehetséges hogy nagyon régi, de mégis andalogva elballagott tavaszi sétáira, mikor éppen így csiripelve keresgették a szalmaszálakat a fecskék a fészek-rakáshoz s éppen ilyen, élénk lila színe volt az ibolyának, melyekből minden bizonnyal a mostani rendőrfőnök ur is szedett valamikor egy-egy marokraválót.

Erato, a legalanyibb költészet istennőjének a lelke rajta, ha a költői tárgyon, hangulaton és lendületen kívül egyebet nem adhatok, bár ugyan egy költői mű, egyéb és Zvorényi tanár ur szerint tisztán csak feledékenységéből nem említett kellekeiből... Erato az oka, aki éppen úgy nem csókolt homlokon, mint ahogyan nem csókolnak engemet szájon se már manapság Erató késő unokái: a szép asszonyok.

*

Igen tisztelt főkapitány ur! Ő olvastam úgy a lapokban, mint a Turai bácsi hirdető oszlopain Napoleon-stilusu rendeletét, melyben erélyes hangon felszólítja a vasárnaponként a főtéri, — vasutól jövet jobboldali — járdán, mint sétahelyen sétálni (korzózni: teszi ön zárjelben hozzá) szokott közön-

séget, hogy a jövőben a forgalom és a közbiztonság érdekében ne ott, hanem más megjelölt és meg nem jelölt utcákon sétáljon.

Általánosságban szól nagyságos uram csak s nem említi, hogy a társadalom, mely rétegének képviselői szoktak kizárólag vasárnap és a főtér eme oldalán sétálni, de miután elég szerencsések voltunk ahhoz, hogy a fejünk-lágya benőtt, azt hiszem nem csalódunk, ha azt hisszük, hogy azokat érti, akik csak a hat napig tartó kétkézi munka, a piros betűs napi, ebéd utáni mosogatás stb. végeztével sétálhatnak a város e közterén, melyet azért neveznek közterének, mert térfoglalatukkal a közt szolgálják.

Annyival is inkább, mert hiszen vasárnaponként az u. n. előkelő közönség a főtéri járda másik oldalán sétál, ugyanolyan tömegekben veszélyeztetve a közforgalmat a baloldalon, mint az alsóbb néposztálynak a főkapitány ur által megállapított tumultusa a jobboldalon. Ellenben a többi hat hétköznapon, ha csak szép idő kínálkozik a sétálásra, ugyanezen a jobboldalon még nagyobb mértékben korzózik az uri osztály, mint vasárnap a honi posztós, karton ruhás népség.

Hogy azután a főkapitány ur, az általános emberi jogok legelső rendőrhatalomai letéteményese, hogy tartja a demokratikus elvekkel összeegyeztethetőnek azt, hogy letiltsa ugyanarról a járdáról a közönség egyik részét egy napra, míg a másik része a hét hat napján zavartalanul élvezheti a sétálás — egészségügyi szempontokból nagyon kívánatos — örömeit, azt annyival inkább nem értjük, mert hiszen ugyanazon aszfalt-anyag egyformán elbirja az öt forintos csizmákat éppen úgy, mint a Mandel Lipót 20 koronás cipellőit. És Nagy Gábor kőműves legény tüdejében a levegő ki- és belélegzése ugyanolyan fizikai folyamatokkal történik, mint a főkapitány ur imponáló mellkasában.

Ami ellenben a közönség ildomos, vagy i;domtalan viselkedését illeti, itt már lehet valamelyes distinkciót megállapítani; s e tekintetben nemcsak joga, hanem kötelessége is a rendőrfőnök urnak az esetlegesen megnyilatkozott különbségeket nyilvántartani s a tapasztalatok révén konstatálni, hogy például a vasárnapi jobboldali közönség nem viselkedik olyan ildomosan, mint pl. a baloldali.

És ez esetben — éppen azért van rendőrhatalom — a közizlés, közcsend, közszemerémetesség stb. biztosítása érdekében cselekedni kell. De nem úgy, hogy durván belemarkoljunk az emberi jogok nagynehezen kivívott egyenlőségébe, hanem, hogy érvényt szerezzünk éppen eme liberális jogoknak, csendet, rendet, erkölcsösséget a fennálló törvények szerint minden embernek joga lévén megkövetelni akármilyen rendű-rangu embertársától. És azokat, akik még nem tanulták meg, hogy mik a rend, csend szeméremérés stb. legelemibb szabályai, tanítsa

meg erre, az épen ilyesmikért fizetett rendőrhatalóság s annak élén ön: Rostás István főkapitány ur első sorban.

Csendre, rendre, helyes utcai viselkedésre igenis nemcsak joga van önnek kioktatni az emberiség ama részét, amely sajnálatos körülményei folytán, ezt még nem tanulhatta meg, joga van önnek a járdán jövő-menő utirányokat megszabni (például a járda belső részén valamely fix-ponttól kezdve csak jöhet a sétáló, a külső részen csak *mehet*) s azon utirányok betartását rendőrei által ellenőriztetni, a rendet, csendet stb. zavarókkal szemben szigorú megtorlással lépni fel, de valamely köztérrel a sétálókat letiltani, ehhez semmiféle törvény, vagy jogszokás nem adott önnek jogokat nagyságos, vagy tekintetes rendőrfőnök ur.

Mert ez épen olyan lenne, mintha a házasságtörők miatt tűzre rakatna valamennyi debreceni ágyat és pamlagot.

*

Megirtam önnek ezt rendőrfőnök uram, anélkül, hogy az igazságon kívül bármi más érdek vezetne volna tollamat. Megirtam abba a lapba, amelyet épen azok nem szoktak olvasni, akiket ön letiltott megszokott vasárnapi korzójukról s akiknél egyáltalán nem céloz a népszerűség hajhászása.

De legalább akkor is hivatkozhatok a pártatlanságomra, mikor az én intelligens olvasó-közönségemmel szemben fogja ön ehhez hasonló intézkedésre „indítatva érezni magát”.

És az intelligens olvasó-közönség nem csak akkor fog igazat adni nekem, hanem most is.

Spectator.

NAGYAPÓ.

(Guy de Maupassant.)

A „Debreczeni Szemle” számára írta: KOSZTOLÁNYI DEZSŐ.

*Holtan feküdt a nagyapám,
Kilencven éves nagyapó.
Az arca bus volt s halavány,
Akár az ágya, oly fakó.
Nagy, sápadt szeme kinyitott,
Halk hangja hörgött reszketőn,
Mint sóhaj-üzle messzi szók,
Mint bujdosó szél a mezőn.*

*Álom ez, vagy emlékezet?
Nap kell, foszolt a kőd-burok,
A fádba lúznedv pezsegett,
Szívembe piros vér futott.
Bús álom, vagy emlék-e ez?
Az élet oly szép s ködbe vesz!
Emlékezem, emlékezem.
Óh, tünt napok, tünt életem!
Az ifjuság! emlékezem.*

*Álom ez vagy emlékezet?
A gyenge hab, a puha, lágy,
A szélre bővösen rezeg.
Himbálja a szívem a vággy.
Álom ez vagy emlékezet?
Miért e perzselő szelek?
Emlékezem, emlékezem!
Ifju erő vitt tüzesen!
A szerelem! emlékezem.*

*Álom ez vagy emlékezet?
Zajtól telik meg a szívem,
Habok suhannak reszketeg,
A gondolat fut s elpihen.
Álom ez, vagy emlékezet,
Hogy meg se kezdtem s végezek?
Emlékezem, emlékezem!
Rám várnak ők a mélybe lenni;
A sir! a sir! emlékezem.*

A szeretetreméltó ember.

A „Debreczeni Szemle” számára írta: KÓBOR TAMÁS.

I.

Mikor a szeretetreméltó ember nincs jelen.

Az asszony (még sugárzó arccal): Nagyszerű ember, remek ember. Igazán, ha ő nem lett volna itt, valamennyien halálra untuk volna magunkat.

A férj (rágyújtott a jour alatt nélkülözött szivarra): És jó pajtás, nagyon jó pajás. Ugy viseli magát, mintha nem is tudná, mennyire kiváló ember. És a hivatalban — ő csak látnád a hivatalban — az alárendeltjei rajongnak érte, főlebbvalói pedig... ah, hiszen nincsenek is főlebbvalói. Maga a miniszter is alárendeli magát neki.

Az asszony: Voltaképpen nem is abban van a kedvessége, amit mond, mint a hangjában, a mivoltában, ahogyan mondja. Rögtön meglátszik rajta, hogy rendkívüli ember, amellet az is megérezni, hogy jó ember. A hangjában szinte sir meg kacag az őszinteség.

A férj: S látod, a felesége mégis otthagya.

Az asszony: Igaz is, már meg akartalak kérdezni, miért hagyta el a felesége?

A férj: Biz én nem tudom. Feri azt mondja, hogy azért, mert nincs maradása nála az asszonynak, mert unalmas és brutális fráter. De hát lehet ezt hinni? Ő és unalmas, ő és brutális! Világos, hogy az igazi okot nem akarja megmondani, azért beszél ilyen abszurdumokat.

Az asszony (rajongva): Ez az igazi lovag! Magát okolja, hogy az asszonyt fedezze. Nos hát én a magam részéről tisztában vagyok már vele: a felesége egyszerűen szívtelen hárpia.

A férj (nevetve): Az a szelid bárány?

Az asszony (mély meggyőződéssel): Bárány? Ugyan eredj az emberlátásoddal. Ismerem az ilyen sima, alamuszi pofácskákat. Társaságban csöndesek, szerények, mintha kettőt sem tudnának olvasni, ott-hon aztán bőven kárpótolják magukat a hallgatásért.

A férj: De, kedvesem, ebben az esetben az ura hagyta volna el őt, nem ő az urát!

Az asszony: Más ember igen, hanem ő! Olyan kedves, olyan önzetlen idegenekkel szemben, hát csak nem fogja elkergetni a feleségét? Az ilyesmi, bármennyire megérdemelné is az a nő, ellenkezik a természetével.

A férj: Hiszen én se hiszem, amit mondott. De mégis, mért hagyná el a felesége őt, aki olyan ritka ember és olyan szeretetreméltó!

Az asszony: Meg mernék rá esküdni, hogy a felesége nem méltó hozzá.

A férj: Az valószínű.

Az asszony: Szegény ember! De meg sem lát-szik rajta a csapás. Pedig szomorítja, az bizonyos. Hanem olyan szeretetreméltó, hogy a maga baját rejtegeti, csakhogy meg ne rontsa a mások kedvét.

A férj: Tiszteletreméltó képmutatás.

Az asszony : Nem képmutatás az, csak gyöngédség és büszkeség. Szégyeld magadat, a legjobb barátodat is becsméreled.

A férj : Én ! Ugyan ; hiszen azt mondtam, hogy tiszteletreméltó.

Az asszony : De azt is mondtad, hogy képmutatás ! Szégyeld magada

A férj (kissé pattogva) : Hát minek nevezed te az olyan magaviseletet, amely mást mutat, mint ami benne él ?

Az asszony : Minek ? Hát... ugyan ered !j

A férj : De hátha — mit gondolsz ? Nem lehetetlen, hogy az olyan ritka szeretetreméltó ember, akit az asszonyok úgy portálnak, valami rossz fát tett a tűzre.

Az asszony (méltatlankodva) : Hová gondolsz ! Ha ilyen hajlamai volnának, hiszen én sem vagyok éppen a legutolsó, !— én is tudnék valamit róla.

A férj : Igazad van !

II.

Mikor a szeretetreméltó ember jelen van.

Az asszony : Ugyan menjen. Ilyest nekünk, az ön régi jó barátainak, ne mondjon.

A szeretetreméltó ember : De komolyan, már olyan komolyan, ahogy én tudok valamit mondani, ez az igazi ok. A feleségem megutált.

A férj : De tanácsos ur !

A tanácsos ur : Kivánják talán becsületszavamát ? Becsületszavamra mondom.

Az asszony : Akkor sem hihetem el. Ön a leg-szeretetreméltóbb ember a világon.

A tanácsos ur (mosolyogva) : Látszik, hogy nem volt soha a feleségem.

Az asszony (elpirul) : Ugyan.

A tanácsos ur : Bocsánat, elnézi nekem ezt a tréfát ugy-e ? De hogy lássák, mennyire komolyan beszélek s mennyire megbecsülöm a barátságukat, elmondok töviről-hegyire a dolgot. De csak önöknek, kedves barátaim, csak önöknek.

Az asszony : Hát pletykásnak ismer ?

A tanácsos ur : Be fogom bizonyítani, hogy nem tartom annak.

Az asszony (mohón) : Beszéljen, kérem, beszéljen.

A tanácsos ur : Mindenekelőtt ki kell ábrándítanom. Ne higye, hogy valami különös történetet, valami érdekfeszítő regényt fog hallani. Az én házasságom egészen közönséges házasság. és az elválásunk még ennél is érdektelenebb. Nem történt semmi, még csak össze sem pöröltünk.

Az asszony : Ó, milyen kíváncsivá tudja tenni az embert !

A tanácsos ur : Röviden az történt, hogy megutált. Megengedem, hogy ez önöknek különösnek tetszik, én azonban, aki olyankor is együtt vagyok magammal, amikor otthon vagyok, természetesnek találom. Mert otthon én egészen más ember vagyok. Kiállhatatlan ember, utálatos ember.

Az asszony : Lehetetlen.

A tanácsos ur (komolyan) : Tessék elhinni, hogy úgy van. Hiszen kisebb mértékben minden ember ugyanebben a bajban leledzik. Önöktől is kérdelem : idegenekkel szemben nem figyelmesebbek, udvariasabbak-e, mint egymás irányában ? Ha önnek, asszonyom, rossz kedve van, a közömbös látogató előtt leplezi, de a férje ura társaságában szabad folyást enged neki. Ezt a jó nevelés hozza magával, meg a bensőség joga. Az idegen nem tartozik számba-

venni az ön hangulatait, de a férjétől elvárhatja, hogy ha rosszkedvű, hát rosszkedvű lehessen. Nos, én mindig rosszkedvű vagyok.

Mind a ketten : Ön ?

A tanácsos ur : Én. Nem amikor társaságban vagyok, ó, akkor nem kell erőltetnem magamat, akkor könnyű a szívem és eleven az eszem. De ha haza jövök, ha a magam négy fala között vagyok, ó, borzasztó betegség az. Nem tudok otthon lenni. Mintha fekete hályog hullna a lelkemre, oly végtelenül elkeseredem. Mintha a világ minden baja rám leselkednék, oly feneketlenül borus vagyok. A vérem fájón lüktet az ereimben, a szó boszant, a zaj indulatba hoz, egy emberi arc látása pedig halálos gyűlölségre fakaszt.

Az asszony : Ön tréfál !

A tanácsos ur : (reszkető ajakkal) : Nézzen rám, így nem beszél tréfáló ember. Azt hittem, ha megházasodom, kigyógyulok ebből a bajból. Az agglagény-tanya ridegségének tulajdonítottam betegségemet. Megismerkedtem feleségemmel. Oly szép, oly tisztalelkű, oly jókedvű teremtés volt. Elbájolt a természetességével, elkábitottam szeretetreméltóságommal. Igen, szegény belém szeretett és én ujjongva mondtam magamban : ha haza jövök és ez a tündér jön élembe, erőt vehetnek-e rajtam a fekete rémek ? És elvettem és a mézeshetek alatt átkoztam magamat könnyelműségemért. Magamban óhajtottam lenni, minden csöpp vérem egyedüllet után kiáltott. Egy darabig, amíg az idegenség érzete tartott, még fűrtöztethettem magamat, de mind megszokottabb lett a viszonyunk s kedvem mind rosszabb lett. Elhanyagoltam s akkor emiatt ő szomorú lett, én dühbe jöttem. Durván támadtam rá: hát nincs megelégedve velem ? mit akar voltaképpen tőlem ? Kerestem a társaságot, mert ott nem éreztem bajomat. Ő szemre vetette, hogy nem szeretem már. Honnan tudja ? Hát megcsalom-e ? Arra kértem, hogy hagyjon magamra, mert ideges vagyok, ez az egész. Magamra hagyott, de mikor vendég jött s én derülten, teljes jókedvvel elébe mentem s egész este eltréfáltam vele, szemre vetette, hogy az idegességem, úgy látszik, csak az ő társaságát nem tűri meg. Igaza volt, de éppen ez ingerelt föl. Végül pedig, mikor látta, hogy akárkivel szemben tudom adni a szeretetreméltóságot, de otthon olyan vagyok, mint a sárkány, akkor nem hitt a szeretetreméltóságomnak, sem a rosszkedvemnek, egyszerűen megvetett és megutált. Így van az, kedves barátaim és nem másképp.

A férj : Sajátságos !

Az asszony : Különös.

A tanácsos ur : Sajátságos, különös ! Sokat gondolkodtam rajta, magam sem értem. Csak sejtem, hogy én bennem a végtetekig van kifejlődve két olyan tulajdonság, mely a normális embereknel szerencsés arányban és szinte észrevétlenül lappang. Hiszen mindenki egy nemével a képmutatásnak szeretetreméltóskodik a társaságban és egy nemével a brutalitásnak engedi át magát otthon igazi mivoltának. Kifelé fordítjuk valamennyien az ünnepi, a szebbik formánkat, otthon pedig nem bánjuk, ha lomposak vagyunk is. Én — önök mondják — nagyon, rendkívül szeretetreméltó vagyok, higgyék meg, hogy amikor egy jókedvvel eltöltött est után haza megyek s a tükörbe nézek, kedvem volna arcul ütni magamat.

Szünet.

Az asszony (elmerengve) : Szegény tanácsos ur !

A férj : Szegény asszony !

A tanácsos ur: Bizony, boldogtalanná tettem teljes életére s erről felelnem kell. De ejnye, maguk hogy elkomolyodtak! Ugyan, kedves háziasszonyom, csak nem akarja a lelkemet terhelni azzal, hogy egy estéjét elrontottam? Sohase tudnám magamnak megbocsátani.

*****

EGYEDÜL.

A „Debreczeni Szemle“ számára írta: SZÉP ERNŐ.

*Ha mosolyogni látom őket:
Kik párosak, szerelmesek,
Ha összeérnek a kezek,
Ha egymásnak csókokat dobnak,
Ha hallgatnak és ha susognak —
Nagy árvaságom könnybe lágyul,
Zokogok gyáván, ostobául,
Ha mosolyogni látom őket.*

*S mikor könny bujkál a szemükben,
Kik párosak, szerelmesek,
Ha ajkukon sóhaj rezeg,
Ha egyikhez a másik hűtlen,
Ha gyűlölet lobban szívükben,
Betegek, boldogtalanok —
Vadul, pogányul kacagok,
Mikor könny bujkál a szemükben...*

*****

A pénz.

A „Debreczeni Szemle“ számára írta: TÁRNAI IVÁN.

Van egy öreg udvarosom, amolyan félárva. Ott tengődik nálam. Sepergeti az udvart, rendben tartja a háztájat, ügyel a jószágra s ennek fejében azután általam tartódik és joga van velem gorombáskodni. Mert bizony néha olyan vastagon mondja meg az igazat, hogy amolyan birkatürelmű embernek kell lennie annak, aki elhallgatja, mint jó magam. Hanem azért szeretem az öreg szenvedőt, mert vannak néha viszont olyan talpraesett mondásai, néha oly szokatlan oldalról világít rá egyes dolgokra, hogy bizony, mi tagadás, akármikor a magamévá teszem a nézetét, néha már olyan dolgokban is, amiről általánosan elismert okos embereknek is meg volt a véleménye.

Ha besötétedik, odaül a konyha küszöbére, a térde közé szorít egy szakajtót és tengerit morzsol a tűz fénye mellett az aprójószágnak. Én viszont a verandán ilyenkor olvasom a lapokat s ha valami őt is érdeklő dologra akadok az újságban, pár szóval elmondom neki, mire ő egy-két szippantásnyi idő után kiböfenti, hogy vélekődik az velágnak erről a soráról.

Most, hogy a Titanic vérfagyyláló katasztrófájáról szolt a hír, azt is elbeszéltem az öregnek. Kiváncsi voltam rá, mit szolt hozzá. Szinte vártam azt a minden lapban ott ágaskadó elmefuttatást, amely oly sablonosan emlegeti a természet és tudomány harcát, melyben egy-egy ilyen döntő csapással az elemek lezuditják az égből a Babel tornyait építő embert. Hiszen a magyar paraszthan még mindig van valami a természetimádásból, amely csiszolódott tisztázódott, módosult a korrallal, de azért még most is megzavart elméjü embernek tartja azt, ki a modern technika csodáival szembe mer szállani az elemekkel, vagy éppen vak gögijében le akarja győzni a termé-

zetet. S ez a monumentális katasztrófa oly alkalmas rá, hogy azoknak adjon igazat, kik a fenti hitvallás hívei. Mondom, vártam, hogy valami olyasmit fog rá szólni, hogy lám, ez is az Isten ujjá! E helyett kérdezett az öreg.

— Osztt' milliomosok is voltak a hajón?

— Voltak. Ott volt Astor is, akinek magának több száz milliója volt.

— Osztt' az is elsülyedt?

— El.

— Lám, pedig milliói voltak.

Lám, pedig milliói voltak s mégis elsülyedt. Ebben a pár szóban annyi minden volt elmondva, hogy elmorfondiroztam magamban órahosszat rajtai. Ez a pár szó, ennek az öreg parasztnak az ajkán, ak. egész életét robotos munkával töltötte s a végén itt morzsolgatja a tengerit reszkető kezekkel, ugyszólván kegyelemkenyéren, valami csodálatos mélységű perspektíváját világította meg a pénzről való gondolkozásának.

Hogy miképen vélekedik a pénzről, arról a fogalomról, melynek nevében ben van az egész világ. Mert hisz a pénz fegyver, mely előtt meghódolnak mindenek, kules, mely minden zárat felnyit, eszköz minden vágyak azelérésére. Sa paraszt, aki tulajdonában van azoknak a javaknak, amelyeket még pénzrel sem lehet megszerezni, az egészségnek, talán a maga igénytelenségében öntudatlanul is a boldogságnak, az a pénzt bírását tartja a legnagyobb földi jónak, amelynek tulajdonosát az ő milliói megkülönböztetik a többi embertől, fölébe emelik a hatalmaknak. S lám, ez az Astor mégis mily nyomorultan elveszett. Elsülyedt, mint a többi izzadtságszagu fedélközi utas, akiknek talán sohasem volt több pénzük egyszerre, mint amibe a siffkártya került. Az a mindenek hatalma, amit a csengő pénzével megvásárolhatott magának, most tehetetlen volt, elhagyta pusztulni a milliók urát, pedig mily szívesen adta volna oda minden kincsét az, ha cserélhetett volna azzal a kubi-kos paraszttal, aki lebbencset főz magának ebédre, ha főz és ásójával hány párnát a feje alá.

Valami ilyen gondolatokat keltett bennem az öreg Vitéznek a kiszólása. Szinte örültem, hogy az én pénzemből csak a mindennapi kenyérre jut, mert olyan tehernek tünt fel előttem a pénz, amely lehuzza az embert a tenger fenekére. Hiszen igaz, elsülyedtek azok is, akiknek nem volt, csak az utra-valójuk keblükre akasztott zsacsakóban, de azoknak legalább nem tette nehezebbé a meghalást az a mérhetetlen kincs, amit annak a szegény Astornak itt kellett hagynia. Ők talán megerősödtek abban a hitükben, hogy a szegény ember úgy pusztul el, mint a kutya, senki sem törődik vele, de annak a milliomosnak még egy csalódáson is keresztül kellett mennie, mielőtt elszállt belőle az Isten lelke, hogy hiába küzdött egy életen át, hiába volt rabszolgája az aranyknak, ő is csak olyan ember, mint a garas-nélküli koldus!

Elsülyedt, pedig milliói voltak....

*****

MIKOR ALKONYUL...

A „Debreczeni Szemle“ számára írta: JÖRGNÉ DRASKÓCZY ILMA.

Mikor alkonyul:

Nem dobog-e fel szived szilajul?

... Lásd én nekem

Viharok zúgnak át lelkemen...

*Mikor alkonyul :
Szemedben vágyak tüze ki nem gyúl ?
... Lásd az enyémben
Ezer nap csillogó mámora ég benn...*

*Mikor alkonyul :
A szíved sajoqva el nem szorul ?
... Lásd az enyém
Reszket az árnyak idején...*

*Mikor alkonyul :
Szemre könnyfelleg nem gomolyul ?
... Lásd az enyémet
Beharmatozzák az emlékek...*

Bali Mihály hóhér életéből.

A „Debreczeni Szemle“ számára írta: RIBIANSZKY JÓZSEF.

Bali Mihály mestersége ugyancsak sok szóbeszédre ad alkalmat az utóbbi időben.

Talán nem lesz felesleges most az ő pályafutásának legelejére visszaemlékezniem...

Mikor 1877. évi október elején a Szerém megyében állomásozó hetedik huszárezred ujoncai bevonultak, Bali Mihály faddi legény sem álmodta, hogy mily nevezetes fordulópont ez életében. Odahaza pásztorember volt a javából. Nem afféleszinpadi talmi bojtár, aki *napszám után éldegélt*, mert aki ilyesmit mer állítani, au még nem látott oly eleven bojtárt, aki világ csufjára napszamba járna.

Az ujonnan berukkolt regruta értette elhagyott mesterségének minden csinját-binját. — Hídeget, meleget fel sem vevő, álmatlansághoz, ébrenalváshoz hozzászokott, mindenféle hájjal megkent, izmos fiatalember volt, akit mikor rettegett szakaszvezetője, a szabadszentkirályi nemes Evva firer ur töviről-hegyire kihallgatott, az aprószemű, sasorru regrutára kimondta a szentenciát :

— Ebből huszár lesz!

A tapasztalt szakaszvezetőt nem hagyta cserben emberismerete. Jóslata bevált. Mikhael Bali csakugyan olyan kemény huszár lett, aminőt az uristen csak jókedvében teremtett.

Az ujonckiképzés után a századot, ahol szolgált, O-Pázua gazdag sváb községben szállásolták el. Egy hónap múlva egy szelid, csendes természetű huszár panaszkodott a szakaszvezetőnek, hogy nem állja ki tovább a dicsőséget, mert fősvény házigazdája tökmaglevessel traktálja, pedig a katonának fél font hus és annak leve dukál.

— Ha máshová nem kvártélyoz el a firer ur, akkor vagy fejbe puffantom magam, vagy pedig kénytelen leszek megszökni — sóhajtott az elkeseredett legény.

— Tessék, firer ur, engem oda kovártélyozni, — esengett Bali Mihály, — majd ráncba szedem én azt a nimetet.

Kivánsága teljesült. Igéretét emberül be is váltotta, mert nem sokára a gazdag sváb jelentkezett a század őrmesterénél, Haeflein Istvánnál.

— Strázsameter ur, ha Istent ismer, szabaditson meg a huszáromtól, mert az boszorkánymester. Turkál a drága ételekben, s ha nem azt találják föl neki, amit szemé-szája megkíván, akkor vagy elapad a legjobb fejős tehenem, vagy pedig tej helyett csupa vért ad. Ha bemeqy az istáklóba, a seprű elkezdi előtte táncolni. A mult héten, hogy nem kapott mindjárt bort, elővett a hóna alól egy

fából faragott nyulat s letette az udvar közepére és rákiáltott :

— Cimbora, hopp!

S a nyul leszaladt a pincébe s két hordó ó-boron ecetesedett meg.

A megrökönyödött sváb végre husz forintot kínált Bali Mihálynak, ha más gazdát szerencséslet jelenlétével, de a furfangos huszár kijelentette, hogy nagyon meg van a kvártélyával elégedve, mert nem minden borkorban akad olyan buta sváb, mint az ő kvártélyadója.

A következő év nyarán — a napokban mult harminc esztendeje — az osztrák-magyar monarchia csapatai átlépték a Szávát s a hetedik huszárezred ötödik századát küldötték előre akárcsak színlaposztók lettek volna, Philippovics táborszernagy nagyhangu kiáltványával, melyben biztosította az irástudatlan bosnyákokat, hogy nem mint ellenség, de mint jóbarát jött az osztrák armádia, hogy a sokat szenvedett országban békét teremtsen.

Az írott malaszt azonban nem talált hitelre, a szabadságszerető bosnyák nép, akiket felkelőknek neveztek el, jobban megértette a puskák és ágyuk nemzetközi szózatát s erre apellált Maglájnál, törbe csalták az ötödik huszárszázadot, a sebesült, védtelen magyar fiuk számára nem volt pardon s a lemészárolt legényeket hajmeresztő kegyetlenséggel megcsonkították.

A maglái vérfürdőt megboszulandó, Philippovich tábornok másnap rajtaütött a törökökön, széjjelszórta őket s a foglyok közt hat előkelő bég is volt, akiket elrettentő például kötél általi halálra ítelt.

Mohamedán emberre nézve nincs ennél borzasztóbb halálnem. Vallásos meggyőződése az, hogy kibe beléfojtják a lelket, az nem juthat a Tubafa árnyékába s nem részesülhet a paradicsom örömeiben, ahol örök boldogság vár az igazhivőre.

Hóhér nem volt a kéznél, Philippovich felszólította a katonákat, hogy ki akarja megbosszulni a maglái huszárokat s ki vállalkozik a bakó szerepére. De a tizenharmadik hadtest egyetlen legénye sem mozdult. Bali Mihály valahol patrullban járt s mikor értesült a hadvezér felszólításáról, jelentkezett Evva szakaszvezetőnél :

— Sok jó pajtásomat csufolták fel ezek a vad bosnyákok. Felkötöm én akár az egész görbe országot, csak bizzák rám.

Szemtanuk beszélnek, hogy Bali Mihály, akit Philippovics egyik lovásának civilruhájába bujtatott, kiválasztott egy terebélyes körisfát, melynek egyik kiálló ágára futrázs kötelekkel egyik béget a másik után kötötte fel oly boszorkányi ügyességgel, hogy pár pillanat alatt kiszenvedtek. Azután valóságos akasztó humorral mondotta :

— No most bégethettek, báránykáim!

Philippovics háromszáz forinttal honorálta ügyességét, mit Bali Mihály azonnal Faddon lakó édes apjának küldött el, aki két keze munkájával kereste kenyerét.

Szarajevo bevétele után sok munka várt Balira. A kivégzések napirenden voltak. Izgalmas, vérfagyasztó jelenetben nem volt hiány. A hercules természetű, óriási erejű bosnyákok közt nem egy akadt, aki széjjeltépte az akasztófa láttára kötelét s kiragadta a legközelebbi katona fegyverét s azt lőtte. A többi katona azután rávetette magát az óriásra s puskatussal verte agyon s Mohamed hive bejuthatott a paradicsomba.

A hadjárat lezajlása után a hetedik huszárezredet Grácsba helyezték, amikor Bali Mihály is levetette civil gunyáját s felöltötte újra az angyalbőrt.

Egy alkalommal Grác gyakorló terén nagy parádé volt. Tegetthoff altábornagy szemlélte meg a díszben kivonult huszárokat.

A tábornok az arcvonal közepén, fényes kíséretével egyszerre megállott. Mecséry ezredes vasvillaszemekkel méregette végig a legényeket, hogy vajjon melyiknek lova, vagy rendellen ruhája szurt szemet a szigorú tábornoknak.

Tegetthoff Bali Mihályra mutatott:

— Scharfrichter? (Hóhér?) — kérdezte tőle ismételten.

— Jelentem alássan, méltóságos, vitéz generális uram, nem értem azt a bikkfa nyelvet, — felelte a hóhér.

A tábornok erre torkára tette kezét, melyet gyorsan fölfelé rántott.

— Kok! Kok! Was? — kérdezte mosolyogva.

— Igen is, méltóságos generális uram, értek ahhoz is, — volt a válasz.

Mikor azután letellett a három esztendő, Bali Mihály ismét visszakerült falujába, pár év múlva, Kozarek halála után, alázatos kérvényt nyújtott be Kozma Sándor királyi főügyészhez, melyben Boszniában a civilizáció körül szerzett érdemeire hivatkozva, pályázott a pesti hóhérságra.

Kozma Sándor a sok pályázó közül, akik között diplomás ügyvéd is akadt, őt nevezte ki.

Vajjon hitte-e Bali Mihály uram, aki több mint harminc esztendeje fojtotta az első bosnyák hégbe a lelket, hogy valamikor oly temetésekben fog részt venni, ahol a királyi ügyész tartja a halotti prédikációt?

KRÓNIKA.

Nyiltterező zenetanárok; színházi botrányok.

A művészetek kuliszái közül.

A debreczeni, zenét tanító intézetek egyik-másik általunk egyformán művészeknek véleményezett tanára, — régi vizzálykodásokból kifolyólag, — ismételten rálépett a hírlapi nyiltterezés általuk himesnek gondolt mezejére s kolummás cikkekben törülték le egymás homlokáról a Muza csókjának viszonylagos mértékben odatapadt nyomait, ugyancsak megtépázva egymásnak a Géniusz által fejükre rakott babérágait.

Mi mindazok pedig, akik átlagos műveltségünk gyarapítása végett kötelességünknek tartjuk Debreczen 5—6 napilapját végig olvasni, nem a legkellemesebb érzések közt állapítottuk meg egyugyanazon napon, egyugyanazon tartalmu, — több hasábra, — sőt lapoldalakra terjedő cikkelynek valamennyi lapban való megjelenését, ama helyen, ahol valamely szakszerű, okulást célzó zenei tanulmány közzétételét vártuk akár Füredi Sándor, akár Grósz Ernő, akár a többi e csunya herce-hurcába belekevert hivatásos és amatőr zenész ur tollából, ha már a világ-, országos- vagy helyi események regisztrálása mellett írásaiknak helyet szoríthatnak a lapszerkesztő urak.

Akármit, szóval csak nem zenetanárok és művészek veszekedő írásait, amelyekből már épen

eleget oktroáltak rá a helyi sajtóban a mi türelmes közönségünkre ez utóbbi pár év alatt.

A zenetanár uraktól, — akár oklevelesek, akár nem, — azt várja a közönség, hogy zenéljenek s tanítsanak zenélni, szóban, tettel s esetleg írásban is s ne keresgessék egymás zsebében a jogtalanul el tulajdonított ezüst-kanalakat. Ha pedig csődöt mondanáluk a művészi ihlet s képtelenek lesznek időlegesen a művészetek iránti szeretet ápolására, ha a nemesebb emóciók felett urrá lesz lelkükben az *állatival* nagyon közeli rokonságban levő *emberi* indulat, akkor forduljanak a bíróságok zárt falai közé s ne tépdessék szét növendékeiknek, hiveiknek a művészetek szeretete hevében irántuk táplált illuzióit...

Igenis! Grósz Ernő, Füredi Sándor s önök többi, e herce-hurcában akarva nem akarva szerepelt urak. Méltóztassanak csak a jövőben muzsikálni, zenét tanítani s ha már nagyon viszket a tenyerük, ne az egymás szellemi képe elien fordítsák, hanem ragadjanak tollat s nyiltterek helyett írjanak szép okos zenei cikkeket a helyi lapokba. Így például a *Debreczeni Szemle* nagyon szívesen fogadja azokat.

Egy másik művész-háboru a debreczeni színház festett birodalmában folyt le, ahol egyik renitenskedő *művész-emberben* szintén urrá lett az *ember a művész* felett.

Az illető ahelyett, hogy a színházi bíróság előtt, vagy magánuton keresett volna elégtételt az általa tulzottan megnagyított sérelemért, sokkal nagyobb jelentőséget tulajdonítva egy személye körüli incidensnek, mint megérdemelte volna azt, némi-nemü botrányokat halmozott össze színpadon és színpadon kívül a szokásos fegyelem rovására. Ezáltal többet ártott még ama intencióinak is, amelyeknek nemességét, — tekintettel, hogy hölgyekről van szó, — egy pillanatig sem vonjuk kétségbe.

A színművészeti szervezkedés autonóm jogai szerint itélkeztek felette, de az itélkezés hosszú ideig tartó fázisait napról-napra nyilvánosságra hozták s így az élénken foglalkoztatta a közvéleményt. Ez az eljárás egyáltalán nem felel meg a mi ízlésünknek.

A színház belügyei nem valók a nyilvánosságra. Hogy a Derblay Fülöpök, Armandok, Otthellók őszinteségében hinni tudjunk: az a művészet végcélja, nem az, hogy azoknak magánügyeit, váltótartozásait, zálogcédláit, apró-cseprő emberi botlásait s szennyes hálóingeit épen az alakító művészet céljainak érvényesítésére kiválasztottak hirádsái nyomán nyilvántartsuk.

Tessék a jövőben kevésbbé szellőztetni a színház belügyeit a művész hölgyeknek és uraknak, mert a közönségre nem tartozik más, csak az, hogy valamely művész a művészetek viszonylagos fogalma szerint jól és tiszta gallérral játsza-e Derblay Fülöpöt s hogy hinni tudjunk Otthelója erkölcsi felháborodásának.

Szemlész.

Május hó történetéből.

— Rózsákról. —

Maholnap ránk köszönt május s a legszebb, a leghajósabb királynő, a rózsza, május hónapját nevezi édes szülőanyjának.

Ha megkérdezzük a százsziromu májusi rózsát, mióta uralkodik a virágok felett, válaszul évezredek titkát lehelné felénk, mert ő maga sem tudja, mikor született. Hiszen osztozik az örök ifjúságban és szépségben azzal az istennővel, akinek szentelve lőn: Aphroditével. Erős szép anyjával, aki midőn felmerült a tenger habjaiból, az istenek elragadtatással tekintettek reá s nektárt csöpögtettek feléje, hogy tisztára mossák a haboktól. A vérszinü nektár összevegyült a fodrozó habból és ebből a vegyüleből származott a rózsza, melynek szirmai először csókolták meg Aphrodité-Vénusz hullámok közül kilépő, isteneket elkábító, gyönyörűség testét.

A legszebb királynő a rózsza, egyszersmind a legrégibb és leghatalmasabb is. Fensége el van ismerve mindenütt és mindenki által. Trónja a legszilárdabb azok közt, melyek a népek szívében állítottak fel.

A régi görögök szerint a világ legkedvesebb virága, a májusi rózsza kezdetben fehér és illattalan volt. Történt azonban, hogy Aphrodite egykor Adonissal sétálva, egy rózsabokor árnyékában pihent meg. Az istennők akkor még mezitláb jártak s egy rózsatövis felhasította Aphrodite szép, fehér, igazi istennői lábát. A kiömlött vér pirosra festette a rózsza szirmai s oly édes illatot kölcsönzött neki, hogy abban még most, sok ezredévek multán is gyönyörködhetünk.

Az ősi indánok vallásos könyvei is megemlékeznek május szép leányairól, a rózsákról. Ezek szerint egy teljesen kifejlődött májusi rózsának 108 nagy, 1008 kis szirma van. Ezek között a szirmok között álmódta édes gyermekálmait Lakmis, a gazdagság istennője, míg nem egyszer az élelmes Visnu fölkelte és saját nevére emelte. A parti kitünő volt, mert ezzel a házassággal Visnu istené lett a Föld, az Ég és a mindenség összes kincse, gazdagsága. A perzsák egyedül a rózsát tisztelték meg a virág elnevezéssel és sehol a világon nem állott a legszebb királynő olyan tiszteletben, mint náluk. Nem volt udvar, kert, szántó föld, ahova rózsát ne ültettek volna. Szírást a rózsák alá temették el s a világ legpompásabb rózsái most is a sírúsi kertekben bontják ki szirmaikat. Ezekben a kertekben, rózsabokrok árnyában nyugszik a legnagyobb perzsa költő is, Hafiz, akinek sirja fölött hajnalban és alkonyatkor a szeliden-lengő szellő elszongja egyik legszebb regéjét, azt, midőn a fülemile eljegyezte magának a legszebb rózsaszálát.

Az ókori zsidók ünnepi alkalommal rózsákkal koszorúzták meg nejeiket, leányaikat és magukat. Ez a szokás elterjedt Egyiptomban is, ahonnet elszármazott a rómaiakhoz, kik oly szenvedélyes kedvelőivé lettek a legkedvesebb virágnak, hogy egész hajószámra szállították a rózsát Uj-Karthagóból és Alexandriából Rómába. A rózsza szirmaival töltötték meg apró vánkosaikat s azzal hintették be lakomák alkalmával lábnyi magasan a padolatot.

A zsarnok, a kegyetlen Néro is nagyon szerette a virágok királynőjét. Mint Suctorius írja, egy lakoma alkalmával csupán rózsákra négy millió sastereint költött, melyeknek szirmai hópehely gyanánt szakadatlanul hullottak a meghívott vendégek fölé. Midőn több vendége megfulladt a rózsák terhe alatt, a zsarnok tapsolt s kacagva mondá:

— No ezek is hallgatnak örökre s nem követnek el ellenem árulást.

Állítólag innét származik a „sub rosa“ kifejezés is, vagyis hogy hallgass, maradjon titokban a dolog.

A magyar népnek is legkedvesebb virága a rózsza.

Szereti a liliumot, a violát, a szelid ibolyát is, de népdalaiban leginkább csak a legszebb királynőnek hozza meg hódolatát. A májusi, pünkösdi rózsákról egész kötet költeményt lehetne összeszedni.

MÁJUS I.

Butorok az utcán.

Ugy jöttek, mint a kísértetek. Óriási kocsik derekán vonult fel a butorok processziója. Egy hétig az egész Debreczen más se volt, mint csupa mozgó szoba. Az ember, aki kissé neuraszténiás, ilyenkor szédülni kezd és úgy érzi, hogy az egész földgolyó egy ormótlan butorszállító kocsí, amely döcögve bukducsol előre a naprendszerben, — az ég fönn egy kék lepedő — a nap a szalón csillár — a nagytemplom egy szimpla papirnehezék — s minden állandó-talanul inog, türelmetlenkedve bukfacezik a hurcolkodás hangulatában. A talaj ég cipőnk alatt. Bolond ideges halántékunk körül az utolsó elhurcolkodás gondolata fészkelődik és este nem tudjuk megvackolni magunkat az ágyban, mert mintha vizen hánytorognánk, az is mozog.

Reggel azután újra butorok dübörögnek elénk. Mindenki lőt-fut, csetlik-botlik, sűrög-forog. Ma még az aszfalt is kicsuszik lábunk alól és felhengerül, mint valami villamos automata-szőnyeg. Csak föld-rengéskor vannak ilyen hangulataink. Családi szentélyek függőnye lebben fel. Az intim titkok szemérmetlenül sütkéreznek a napfényben. Bitangul és elhagyatottan állanak a butorok, amiken még ott a kerék nyomása, a könyvek melegsége és szegénylik magukat, mert nekik is emberi lelkük van. A mosdó sir. A gyertyatartó stearin-könyeket hullajt. Az asszonyok kezükre pedig asszonyosan és félénken hunyorog a napfénybe. Mert itt van minden, amit a háztartás aprólékos fontoskodása valami érthetetlen kegyelettel évekig őriz fákamrákban, padlásokon, pincékben, lomtárakban. Még a Zola-féle naturalizmus se álmodik ily enumerációról. Sánta asztalok, vak tükrök, nyomorék bőröndök bicegnek előtte. Azután üstök és bödönök, angolkóros butorok, rozsdás tepsik, serpenyők, kiérdemült kályhaesövek, kutszivattyuk, fürdőkádak, pamutgombolyagok, kulcskötegek és — ó Muzsa segíts! — karácsonygyertya-végek. Majd más sok elképzelhetetlenül tarka-barka szemét. Az apró butorkák pedig millió nyelven beszélnek hozzád. A legkisebb gomb is sok-sok emberről, könyről és bánatról tud.

Az, aki ért a butor-nyelven, itt idegesítő szomorúságot szív magába. Ezért nem jó járni künn az utcán májusban a házbérnegyed évadján. Az embernek néha úgy rémlik, hogy maga az élet, a mult, a szenvedés halad el mellette egy kísértetiesen nagy szállítókoszin...

*

= A városi ügyekbe csak nem akar belenyugodni a mi derék dr. Révi Náci barátunk. Neki még mindig a későbbi nemzedék sorsa miatt fáj az egyébként nagyon okos feje. Hogy hát mi azokra a későbbi

nemzedékekre mennyi terheket rakunk s félig-meddig elzalogosítjuk már most az unokáink téli kabátjait is. Épen nagyban szónokol a *Hungária* kávéház asztalainál.

— Kérlek, az unokáink fülei ki se fognak látszani az adósságok tengeréből...

Óriási kacaj...

A dolog története ugyanis az, hogy dr. Révi Nácinak nincsenek — legalább a kacagók tudtával — unokái. És meg is jegyzi valaki:

— Már azt csakugyan kikérjük magunknak, hogy a mi unokáink dolgához idegen embernek köze legyen.

Ime a morál: Az önzetlenség kenyere a legkeserűbb kenyér. Annak is csak a haja jut az önzetlenkedő számára.

*

% **Zigomár.** Egy debreczeni heles egyébként is degenerált agyvelejét megzavarták a mozitörténetek s különösen a Zigomárok (I. II. III.) pályafutásai. Nyomban megindult a hajsza a mozik ellen. Hogy hát a villamos színházak veszélyeztetik a közérkölcstiséget. Mintha a mozik lennének az okai a Zigomárok megszületésének. Olyanforma dolog e miatt a mozikat támadni, mintha a faragásra, mi egy és másra készített baltákat kívánnánk kárhozatra azért, mert egyik ember heveri vele a másik embertársa fejét.

*

× **Debreczeni szép asszonyok.** Honnan jöttek? Egyszerre jöttek. Télen alig látni őket. Elvesznek a színházakban bálokon, hangversenytermekben, de így tavasszal kibukkannak a föld alól, vagy honnan, hadsorokba verődnek, tüntetőleg, zajos kacajjal és kiabáló napernyőkkel sétálnak előttünk a Főutcai korzón, melyről őket még nem tiltotta le, — mint előkelőket, — a mi liberális főkapitányunk. Iyenkör egyet mosolygunk, vagy sóhajtok — ahogy tetszik — és azt mondjuk: megjöttek. Megjött Tavasz istennő udvari suite-je betyár kikeleti szelek szárnyán és magával hozta összes pajkoskodó gráciáját, hogy elriogassa férfarcunkról a tél sápadt, beteg álmait. Ezt dadogja szájunk és a fejünk meg a szívünk kissé megőrül a buja asszony-tavasztól. Álmodva botorkálunk az utcákon, akárcsak valami nagy kertben, ahol a nyár illatait már előlegezte a jótékony gyógyszerész parfümje, a fejünk fáj és napjában többször szedünk aszpirint. Ó boldog fejfájás; ó tavaszi gondok édes gyötrése, karok szorítása, álmok derengése a barna szobákban, ahol ibolya-illat párolog; ó édes banalitások tavasza; locsolt utak hűvös illata az alkonyatban, haragos fekete szemek égető nézése, aranybarna szemek, violafényű árnyékok keretében és szürke, titokzatos macskaszemek, melyek a hétórai félhomályban ibolyaszínűeknek rémlenek; ó nagyon is világos, fájoan kék szemek atropinozott pupillái; színek és szívek; hollófelete, citromsárga és bronzvörös hajzuhatok, nyugalmunk gyűlölt, káromolt és csókölt ellenségei: tiveletek viselünk most hadat. A diadalmasszonyhadserg tarkán, kacagva, csicseregve vonul előre. Mi pedig bódultan vetjük el a fegyvert, még a tollat is, amely most — ime — önkénytelenül hozzájuk pártol és dicséretüket zengi. Minden hiába. Még a langyos és kellemetlenkedő. A *hét eseményei* rovat is költeménnyé forr, ha ők úgy kívánják...

*

+ **A vörös május.** Az ördög se olyan fekete, mint aminőnek festik, a május se olyan vörös, amilyennek mondják. Legfeljebb rózsaszínű. Hát persze.

Mert a május elsejét nem ágyban, párnák között várják meg az emberek, hanem vig zene mellett és vidám poharazás közben. Aztán jön a kirándulás, mulatozás a szabadban, a kurjongatás és szeretkezés, a virág (a Dobos pavillon és a Levelescserda). Szóval szép dolog, vidám és hangos május elseje. Valamikor régen félték ettől a májustól, azt hitték, hogy vértől lesz vörössé. Ma már mulatság lett a félelemből, mivelhogy a nagy tüntetésből se lett egyéb, csak ünnep és pihenő nap. A munkásnak is meglelt a maga ünnepe, a maga saját külön ünnepe s ebbe készségesen belenyugodott a világ. Az ünnepekbe mindig készségesen belenyugszik s így lett aztán mindenféle ünnep: vallási, történelmi, nemzeti, családi, felekezeti, emlékünnepe, évforduló, márdárünnep, faünnep, munkásünnep. Jóformán több az ünnep már, mint a dologtevő nap s ha Jókai Mór ma kezdené meg regényírói pályafutását, alig hiszem, hogy a „Hétköznapok“ volna első nagy könyvének a címe. Nincsenek már hétköznapok, csak ünnepek vannak. És a világ pihen.

*

(!) **Az öreg varrókisasszony.** Egy kis tragédia. Sajátos, különös, végtelenül megható. Kolbacher Irma negyvenhárom esztendő varróleány volt. Senkije e világon, se anyja, se testvére, se rokonai. Csöndesen élt egymagában és varrogatott, varrogatott. A szerelmet sohase ismerte, jóformán nem is beszélt még férfiemberrel. Csak élt és varrogatott, varrogatott. Az évek jöttek, az évek mentek s amikor jöttek, hoztak új gondot és új vágyakat s amikor mentek, elvittek egy-egy rózsát a varrókisasszony arcáról. A szép szűz öregedett és fonnyadt, és varrogatott és varrogatott. Aztán történt valami az életben. Valaki belopózott hozzá, titkon és sötétben. Éjszakának éjszakáján betört szüzleányi hajlékába s elrabolta egyetlen, féltve őrzött kincsét. És az öreg varrókisasszony többet nem varrogatott, hanem tépelődött, tépelődött. És a második éjszakán, amikor újra lefeküdt szegényes hajlékában (amelyet már új jelző illetett meg), fölnyitotta a gázcsapot s meghalt. Lehetetlen igaz részvét nélkül elmenni a teteme mellett. Lehetetlen könyvet nem hullatni a sirjára, akit ilyen sajátos, különös, megható tragédia ért. A női lélek kutatói pedig tanakodjanak a nagy, megfajthetetlen rejtélyen, vajh' mi történhetett szegény öreg varrókisasszony lelkében? Vajjon mi lehetett az a keserű gondolat, ami a halálba vitte? Ezt érezte-e:

— Hát ezért kellett negyvenhárom évig várni, várni és nélkülözni és szűkölködni?

Vagy pedig így gondolkozott e:

— Negyven évig vártam. Most már meghalhatok.

*

= **A hazárdjátékosok.** Páris nem birt el két hazárdjátékos magyar mágnást s kiutasította őket. A fiatal urak dagadó vitorlákkal Magyarország felé tartanak, ahol tárt karokkal fogadják őket. Két hazárdjátékoskal több vagy kevesebb, mi ezt meg sem érezzük. Két új játékos érkezett s a parti folyik tovább. Az a kérdés, hoztak-e pénzt magukkal. A zsebüket nézzük s nem a törzslapjukat. Hogy Páris veszedelmesnek tartotta őket, ez nálunk nem számít. Párisnak van félteni valója, de mi veszedelmen kívül álunk. Páris még veszíthet, de mi csak nyerhetünk. És méltatlan eljárás is lenne tőlünk, ha éppen csak e két visszavándorló előtt zárnánk be kapuinkat. Ha joga az Amerikából kiszorult tótnak, oláhnak hazatérni s itt munkát keresni, ez a jog megillet két

fiatal mágnást is. Hogy a munka, amelyet itt keresnek, egészen különös jellegű, ezen ne botránkozzunk meg. A hazárdjáték van olyan tiszteletre méltó, mint a malterozás. Bizonyíték erre, hogy a hazárdjátékosok már csináltak karriert, de a malterozók még soha se jutottak magasabbra a negyedik emelet faállványánál. Az egyetlen körülmény, mely bizalmatlanná tehetne, hogy a pénztárcájuk nincs rendben. Hiszen ha lett volna még egy kevés pénzük, dehogyan is ereszítették volna őket ki Párisból.

— *Löbl Gyula és Tarsa* látszerész és fényképészeti szaküzlete Piac-u. 63. szám. Telefon szám 869.

Nemzetes asszony.

— Szerző a darabjáról. —

A „Debreczeni Szemle“ számára írta: GÉCZY ISTVÁN.

Igen tisztelt Szerkesztő uram! Abbeli megtisztelő kívánságának, hogy a „Nemzetes asszony“ című vigjátékomról b. lapja számára valamit írjak, kész örömmel teszek eleget.

Különös öröömre persze az szolgálna, ha valami érdekes dolgot tudnék kisütni, de fájdalom, úgy vagyok vele, mint ahogy az ember a tisztességes asszonyokkal van, nincs róla mit mondani. Igénytelenek, egyszerűek! Ilyen a nemzetes asszony is, haja nem lila, ajka nem csókgönyörben fuló, sötét kárpittal borított tengerszem, csak amolyan egyszerű magyar asszony. És amilyen igénytelen a hősnő, olyan a többi körülötte forgoló alak is.

Nem adnak fel a nézőközönségnek nehéz, szinte megoldhatatlan problémákat. Egyszerű falusi történetet mesélnek el a színpadról a becsületes magyar ember apró gyöngeségeivel és nagy-nagy érényeivel.

Talán ez az, ami a „Csokonai-kör“ igen tisztelt bíráló bizottságának tetszését megnyerte. Magyar lelkők megérezte, hogy egy magyar érzésű, igénytelen, de nemzetét szerető író szól hozzájuk hazájuk nyelvén és ezért koszorúzták meg, bizony mondom, szerény igényű művem.

Én hiszem, hogy a debreczeni közönség is megfogja érteni törekvésemet az eszme, amely szívemben élt ennek a lelkes jó közönségnek szívét is megejtí, hiszem, hogy Zilahy Gyula barátom művész gárdája tehetsége javát fogja adni s gyöngíteni fogja művészetével az én hibáimat is és akkor többet értem el, mint amit reméltem.

Tanay esték.

— Egy kis elszámolás. —

Szépek voltak, jók voltak. És Tanay Frigyes, alipótvárosi ismert műintézmény tagja is pompás sikereket aratott, a Vigszínház közönsége által annyit méltatott művészetével. A *Diákélet* princéről, *Gyurkovicsek* Horkayáról nem is beszélünk. Ellenben nagy érdeklődéssel vártuk a *Váljunk el*-ben való szereplését.

Tudja Isten, ez a Sardou-darab csak nem akar megkopni, most is ott ragyog minden felvonásán, mintaszerűleg megrajzolt alakjain a művészi erő,

a klasszicitás zománca. Tanay Frigyes Ademárja erősen karrirozott volt, különösen az első két felvonásban s bizony mi alig habarodtunk volna bele De Prunelles-né urasszony helyében. De természetesen Tanay művészi készségei most sem tévesztették el a kivánt eredményt, mely zajos felvonásvégi és nyiltszini tapsokban nyilatkozott meg.

De Prunelles szerepében Zilahy Gyula hatalmas nagy művészete egyszerűen szólva hódító, az ő szubtilitásokban, finomságokban gazdag zsenialitását teljes értékében felérzékelné tudók előtt. És ismételtén sokat gondolkoztunk azon, hogy annak a sokat kifigurázott Nemzeti Színháznak Zilahyval egykoru művészei a Nádayak, Ujházyk, honnan a csodából tanulták azt a kiczellált, csipkeszerű finom tonust, halk árnyalást, melyben például tartani kell egy *Váljunk el* ensembléjét is. *Papp* Etelka De Prunelles-nét játszotta, a valamennyi nagy vigjátéki művésznőktől annyiszor látott Cyprienne-t s dacára egyes ellenkező véleményeknek, fentartjuk azt a meggyőződésünket, hogy igazi művészi jelentőségű sikere volt, bár — ez ugyan nem tartozik a közönségre — a hirtelen jött vendégszerelés miatt teljes készletre gondolnia sem lehetett. Mi azt tanácsoljuk neki, hogy az ő ez alkalommal bebizonyított kiváló szellemi előkelősége, intellektualitása elgondoltságával megalkotott asszony rangját ne élénkítse rikítóbb színekkel, maradjon meg csak abban a letompított világítású szalon-milióben, mely ezt az intímus hangulatu, finoman pikáns vigjátékot első sorban jellemzi s a hatásvadászó ziccerekre épített „*mozgékonyabb*“-ságokat, a prononszirozott-ságot hagyja a piros színlapos vigszínházi malacságok együtteseiben szereplőknek. A darab előadásának megismétlését talán Ademárban Bérczyvel, nagyobb előkészültségekkel, érdeklődések közt várjuk. A Tanay-esték tarka-barkaságából még kötelességünknek tartjuk kiemelni a *Diákélet* egyik szereplőjének, *Ligeti* Lajosnak igazi művészi munkáját Kellermann iskolaszolga szerepében. A negyedik felvonásbeli jelenetével újabb indokolását adta annak a sajnálatunknak, melyet távozása miatt érzünk.

Sz. Z.

Csokonai megzenésített dalai.

A „Debreczeni Szemle“ számára írta: Szathmáry Zoltán.

A *Csikóbőrös kulacsocskám* melódiája valószínűleg *Lavotta* János munkája. De Lavottá-é a *Paraszt-dal* zenéje, mely abban a korban egyike volt a legnépszerűbb daloknak: (Ama fehér nyárfák alatt.)

Dr. *Kardos* Albert, a Csokonai-irodalom és kultusz egyik legkiválóbb művelője, tanulmányai alapján abban a meggyőződésben van, hogy *Lavotta* János híres magyar ábrándjának, a *Lavotta szerelme* címen ösmeretes gyönyörű dalnak a hatása alatt készült *A remény* című Csokonai-dal is (Földiekkal játszó égi tünemény). Ezt a dallamot ugyan „*Kassovits ur készítette*“, az Andrássy grófok szolgálatában álló karmester, de a *Lavotta* nagy ábrándjának magyaros motívumai csakugyan fellelhetők benne.

Ez a dal, Csokonai szövegével együtt, Bécsben 1803-ban jelent meg két más Csokonai dallal együtt. A hangjegyfűzetet Csokonai Tisza Lászlónak, gróf Teleki Katának, gróf Tisza István szépasszonyának ajánlotta.

A remény a már említett Kassovits-ot vallja zenei szerzőjéül, a *Szemrehányás* c. Csokonai dal megzenésítését pedig „*Stipa ur*“, valami bécsi karmester végezte kevés szerencsével, németes szentimentalizmussal. A harmadik e fűzetben kiadott dal melódia szerzője Haydn, a Gotterhalte szerzője. A klasszikus zeneszerző *A pillangóhoz* c. Csokonai versre szerzett muzsikát. Haydn ugy látszik figyelemmel kísérte Csokonai költészetét s ez a remek költemény a nagy zeneköltőt is dalra ihlette.

Hat *Csokonai dal-t Pfeifer* Ferenc zenésített meg. Pfeiferről keveset tudunk, de hogy képzett, művelt zenész volt, azt elárulja a hangszerelése.

Most szerezte meg a kör a Pfeifer által kiadott 6 dal hangjegyfűzetét, mely typográfiai szempontból is igen érdekes műdarab.

A teljesen ép fűzet valószínűleg a múlt század huszas éveiben jelenhetett meg s címlapja így szól:

Hal
Magyar énekek
Csokonai vitéz poétától
Mellyeket muzsikára tett, Fortepianóra
s Gitárra alkalmaztatott és a Magyar
Muzsák kedvelőinek ajánlott
Pfeifer Ferentz.
Kiadódtak Pozsonyban
előfizetés útjában.

A címlapon alól ez áll: *9 Munka*. Valószínű, hogy e számozás a nyomda — most is szokásban levő — megrendelési sorszáma-ra vonatkozik.

Ezek között a dalok közt legszebbek a *Mért ne innánk* Csokonai bordal és a *Tartózkodó kérelem* melódiai.

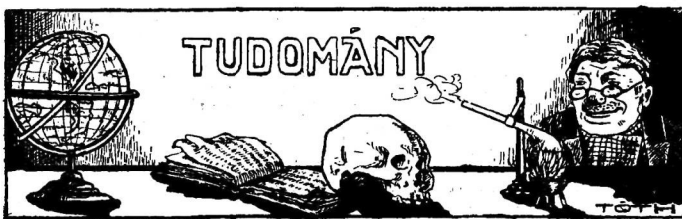
A *Tihanyi ekho* dallamát jó ideig sokan Lavotta munkájának tartották. Gyönyörű akkordjairól azonban kiderült, hogy azok egy katolikus templomi éneket képeznek, melynek eredeti szövege ugy kezdődik:

— Bűnös lélek ide siess...

Szép emlékü dr. *Wolafka* Nándor püspök, *Szél* Farkas, a szintén elhunyt kiváló történetíró a róm. kath. templom orgonája mellett állapították ezt meg, beható tanulmányozás után.

De ez természetesen mit sem vonhat le a gyönyörű dal értékéből s azért a debreczeni református diákok körében most is a legnépszerűbb dal marad a *Tihanyi ekho*. (Óh, Tihanynak riadó leánya.)

Az ezen rovatban felsorolt zeneművek s szakönyvek kaphatók *Csáthy Ferencz*nél, Debreczen legrégebb és legnagyobb zenemű kereskedésében (Piac-u. 7.).

Gondolatolvasás, álomfejtés.

Talleyrandnak igaza volt: a beszéd arra való, hogy a gondolatainkat eltitkoljuk. Csakhogy a tudomány dolga meg az, hogy a világozágra hozzon min-

den elrejtett dolgot, hát a beszéd mögé rejtett gondolat se lehet kivétel. S a gondolatokban való olvasásnak van egy nagy segítő eszköze: az, hogy a gondolatainkat más módokon is közöljük s a többi módokon sokkal kevésbé tudunk uralkodni, mint hogy a gondolataink eltitkolására ugy föl tudnánk használni, mint beszédet. Azt mindenki tudja, hogy egy-egy véletlen gesztus, arcmozdulat, hirtelen zavarba-jövés, elpirulás, kézremegés és számtalan egyéb nehezen vagy sehogyse kormányozható különbség sok minden „benső“ dolgot elárul, amit a beszéddel igen könnyen el tudnánk titkolni. És rendszeres megfigyeléssel még számtalan olyan jelet lehet megállapítani, ami arra vall, hogy valaki a gondolatainkat elrejtése kedvéért beszél, sőt arra is rá lehet jönni, hogy mi a rejtegetett gondolat. Van azonban ennek egy nehézsége is, az, amit az elmés nemes Talleyrand maga se tudott. Hogy tudniillik a gondolatainkat nemcsak felebarátaink előtt rejtegetjük, hanem magunk előtt is, ha kellemetlen a gondolat és a gondolatok rejtegetését eláruló jelek legtöbbször olyan gondolatokat árulnak el, amelyeket főképpen önmaga előtt rejtegetett a beszélő. A gondolkodásunkra kellemetlen dolgoktól ugyanis éppen olyan autوماتice menekülni igyekeznek a szervezetenk, mint azoktól, amelyek a bőrünkre fájdalmasak. Aki forró tárgyhoz nyúl, az rögtön és minden meggondolás nélkül elkapja a kezét, akinek valami a gégejébe talál menni, az minden józan megfontolás nélkül köhög, aki pedig gondolkodás közben talál hozzáérni olyasmhez, amit nem szívesen lát a gondolatai között, az megzavarodik és minden erejével azon van, hogy a figyelmét máshová fordítsa. Ennek az erőlködésnek a jelei azok a külsőségek, amelyek a gondolatnak ezt a takargatását elárulják.

Mindez pedig onnan van, hogy az emlékező tehetőségünk nem pártatlan, még kevésbé objektív. A dolgok mindig aszerint maradnak meg a memóriánkban, amilyen érzelmi hatással voltak ránk, amikor a tudatunkba kerültek. Igen erős hatása — nagyon kellemes, vagy nagyon kellemetlen — élmények igen sok részlettel és igen élénken maradnak emlékünkből s a gondolkodásunk természetes menete az, hogy együvé tartozó dolgok egymást idézik föl az öntudatunkba: ez az asszociáció.

(Folyt. köv.)

— Az ezen rovatban felsorolt művek kaphatók Hegedüs és Sándor könyvkiadóhivatalában Kossuth-utca 11. szám.

VÁROSI SZÍNHÁZ.

Folyó szám 248.

Kis bérlet 29. szám.

Vasárnap, 1912 április 28-án:

Délután 3 óraker mérsékelt helyárrakkal:

Tatárjárás.

Operett.

Este 7^{1/2} óraker rendes helyárrakkal:

UJDONSÁG!

Itt először!

UJDONSÁG!

Nemzetes asszony.

Falusi vigjáték.

AZ ELSŐ PILSENI RÉSZVÉNY SÖRFŐZDE és a MÜNCHENI „SPATEN“-sörgyár ker. képviselője

Hajdu, Bihar, Szabolcs, Szatmár és Borsodvármegyék területére úgy hordós, mint üveges sörökben

Fischbein Jenő sörnagykereskedőnél

Debreczen, Hatvan-utca 30 szám alatt.

Fenti sörgyártmányok kimérve kaphatók Debreczenben a Piac- és Kossuth-utca sarkán levő

Pilseni sörház pincéje éttermében és sörösarnokában.

Hajnal Mulató

Debreczen, Petőfi-tér 7. szám.

Igazgató-tulajdonos

HAJNAL GYULA.

A főváros legkiválóbb kabaré és orfeum művészeinek vendégfellepte. Szenciációs attrakciók.

URANUS

SAS-UTCZA 2. SZ.
TELEFON 3—28.

E héten!

SZINHÁZ

Igazg. tulajd.
SUCHÁN REZSŐ.

E héten!

Hétfőn és kedden ápril 29. és 30-án

FOKRÓL-FOKRA.

Társadalmi színmű 3 felvonásban. Azonkívül kellemesen szórakoztató ujdonságok.

Szerdán és csütörtökön, május hó 1. és 2-ná.

A TÁNCOSNÓ NYAKÉKE.

Egy világváros kísértései. — Nagysikerű „PATHÉ” ujdonságok.

Pénteken és szombaton, május hó 3. és 4-én

Válogatott amerikai ujdonságok. Eredeti amerikai felvételek.

Előadások este pont 8-tól, utolsó pont 10 órákor. Rendeshelyárak. Bérlet, tisztviselő és kedvezményes áru trafik jegyek érvényesek.

Szabó Miklós

Debreczen, Piac-utca 19. sz. alatt
(volt Ranunkel házban)

Rendelésszerűen készült, kész
férfi, fiu és gyermekruha
különlegességek állandóan raktáron.

Külön mértékszerű
angol uri szabóság.

Helyi és megyei telefon 10—64.

Legolcsóbb szabott árak
minden darabon feltüntetve.

Donogán és Somossy

Debreczen, Kistemplom-bazár.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehérnemű. Női divat és szőnyeg áruház.

Szabott árak. — Előzékeny kiszolgálás.

Gyógyárúk, vegyszerek, gummiárúk, kötszerek, gazdasági és állatgyógyászati cikkek nagy raktára a

Központi Drogéria

DEBRECZEN,

Piac-utca, Városház-épület.

Angol és francia illatszér
különlegességek.

Telefon 632.

Telefon 632.

HALMÁGYI

divatháza Debreczen, Piac-utca, a főpostával szemben.

Costüm osztály.

Női- és leány-costümök, remek kivitel . . . K 30-tól.

Pongyola osztály.

Creton és mosó Delain, divatos formák . . . K 10-től.

Felöltő osztály.

Kék cheviott felöltők és Raglánok . . . K 18-tól.

Eredeti modellek.

Szolid, olcsó árak.

Előzékeny kiszolgálás. Külön mérték osztály.

A Kereskedelmi és Iparkamara épülő bérpalotájában augusztus 1-ére még néhány **LAKÁS** (egy hatszobás, egy ötszobás, egy háromszobás és egy kétszobás garzon lakás) és

KÉT ÜZLETHELYISÉG KIADÓ.

Központi fűtés, lift, melegviz-ellátás stb. A kamara régi székházának **diszterem** és **iparmuzem berendezése** eladó. Új székházába felvesz a kamara **két házmestert**. Bővebb értesítés mindezekre nézve a titkári hivatalban (Piac-utca 69. I. szerezhető déli 11—12 között.

A TAVASZI IDÉNYRE

legelegánsabb öltönyök,
valamint átmeneti kabátok, szép színes öltönykülönlegességek készülnek

PRELOVSZKY ANDRÁS

polgári, katonai és vasuti egyenruha szabó özég

DEBRECZEN, KOSSUTH-UTCZA 4. SZÁM.

Kiadó üzlethelyiségek!

Simonffy-utca 13. szám alatt épülő teljesen modern új házban május 1-re kiadó három üzlethelyiség elegáns portallal elátva, raktárnak használható aszfaltozott pincével.

Ertekezni lehet a tulajdonossal, **Egyház-tér 11.** emelet, 1—2 óra között. — Telefon 450. szám.

Viszontelárusítók kedvezményben részesülnek.

Gazdák Sütődéje Részvénytársaság.

Böszörményi-ut 15.

Telefon 924. sz.

Általános vélemény, hogy a Gazdák Sütődéje által készített

kenyér, kifli, zsemle s egyéb sütemény

a helyi viszonyokhoz képest:

a legolcsóbb,

tisztasági szempontokból:

a legkifogástalanabb,

egészségügyi szempontokból:

a legtáplálóbb,

szállítása, kiszolgáltatása:

a legpontosabb,

leggyorsabb.

Kitűnő fehér sütemények.

Naponta kétszeri sütés.

A Pilseni sörházat

Debreczen! Első Takarékpénztár épületében, bejárat úgy a Piac-, mint a Kossuth-u. felől

Sternád Ferenc vette át.

Ebédekre, vacsorákra abonemákat elfogad. Bankettek, társasvacsorákra, üszéjvetelekre: külön terem.

Étkezéseket házhoz hordással jutányosan elfogad.

Zóna reggelihez és vacsorához naponta kapható

„Szent János sör“

à la SALVATOR, friss csapolás egész nap a

**** MÁRKUS JENŐ ****

Dreher sörcsarnoka összes helyiségeiben.

**** Mindennap pompás malac tokány. ****

Van szerencsénk a nagyérdemű közönség b. tudomására hozni, hogy

Villamos favágó porszívó és parkettfényező

gépcinket a mai napon üzembe helyeztük és rendeléseket **Deák Ferenc-utca 19. számú** irodánkban, telefonon 967. vezünk fel további intézkedésig. Áraink: 1 öl fa fűrészelve, aprítva és berakva a következő: 3 darabra vágva **5 kor.**, 4 darabra vágva **6 korona** és 5 darabra vágva **7 korona.** Öt öln felül a fenti árakból 10% engedményt, csupán fűrészelésnél pedig 20% engedményt nyújtunk. Egy méter-mázsa dorong és hasábos fa fűrészelve, aprítva és berakva **32 fillér**, vargafa **36 fillér.**

A Villamos Favágó, Porszívó és Parkettfényező Részvénytársaság igazgatósága.

3761—1912.

Hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város tanácsa a város tulajdonát képező Piac-u. 26—28. sz. telkeken épülő bérházbeli üzlethelyiségek és lakások bérletét hat évre zárt ajánlati versenytárgyalás útján kívánja biztosítani. Miért is felhívja mindazokat, akik ezen épületben üzlethelyiséget, vagy lakást kívánnak bérelni, hogy ajánlataikat a polgármesteri hivatalban folyó 1912. évi május hó 4. napjának délelőtt 10 órájáig nyujtsák be.

1. Az ajánlat zárt borítékban s a borítékon következő jelzéssel: „Bérleti ajánlat a Piac-u. 26—28. sorszámú bérház“ — bent megjelölt helyiségére nyujtandó be s amennyiben azt ajánlattevő nem sajátkezűleg írta, aláírását két tanu előttemezésével tartozik hitelesíttetni.

2. Ajánlattevő ajánlatában tartozik kijelenteni, hogy a bérleti feltételeket ismeri s azokat magára nézve kötelezőnek elfogadja.

3. Tartozik ajánlattevő az ajánlati összeg 10 %-ának megfelelő készpénzt, vagy óvadékképes értékpapírt bánatpénz gyanánt a város házipénztárána! előzetesen letétbe helyezni s a házipénztárnak erről szóló letéti elismervényét ajánlatához mellékelni.

4. Ha az, akinek ajánlata elfogadtatott, a tanács által kitűzött időben a szerződést alá nem írná s a biztosítékot le nem tenné, bánatpénzét elveszíti s kárára és veszélyére az a lakás vagy üzlethelyiség, amelyre ajánlata vonatkozott, a tanács által akár szabadkézből is másnak adatik bérbé. Az esetleges bérkülönbözetet az egész bérleti időről egy összegben a nélkül, hogy abba a bánatpénz beszámíttatnék, a városnak megfizetni tartozik.

5. Ugy a helyiségek fekvését, területét feltűntető vázlatrajzok, mint a bérleti feltételek a hivatalos órák alatt dr. Vargha Elemér városi tanácsnoknál megtekinthető.

6. Az ajánlatok 1912. évi május hó 4-én d. e. 1/211 órákor a városházának nagytanácsstermében bontatnak fel.

7. A városi tanács fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül szabadon választhasson.

Kelt Debreczen sz. kir. város tanácsának 1912. évi április hó 13-án tartott üléséből.

A városi tanács.

